

Työterveyslaitos

SOSIAALITURVA AMMATTITAUTIA EPÄILTÄESSÄ

1.1.2016 voimaan tulleen uuden työtapaturma- ja ammattitautilain 459/2015 mukaisesti

2019

Oppaan on laatinut:

Sosiaalityöntekijä/VTM Pirjo Ghazanfari

Työterveyslaitos/Työlääketiede

1. Yleistä

Vuoden 2016 alusta voimaan tuli uusi työtapaturma- ja ammattitautilaki (TYTAL 459/2015) sekä Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki (MATAL 873/2015), joka koskee myös apurahansaajia (taiteilijoita ja tieteilijöitä). Lisäksi tuli myös uusi laki opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta 460/2015. Uudet lait koskevat työtapaturmia ja ammattitauteja, joiden sattumis- tai ilmenemisaika on 1.1.2016 tai sen jälkeen. 31.12.2015 saakka sattuviin työtapaturmiin ja ilmeneviin ammattitauteihin sovelletaan tapaturmavakuutuslakia, ammattitautilakia sekä kuntoutuslakia.

Alkamisajankohtana pidetään ammattitaudeissa yleensä päivää, jolloin henkilö on ensimmäisen kerran hakeutunut hoitoon sairauden vuoksi, jota epäillään ammattitaudiksi.

Arkipuheessa ammattitaudeilla tarkoitetaan usein samaa kuin työperäisillä sairauksilla. Kuitenkin työperäiset sairaudet on laajempi käsite kuin korvattavat ammattitaudit. Ammattitauti on sairaus, joka on todennäköisesti pääasiallisesti aiheutunut työnteon yhteydessä esiintyvistä fysikaalisesta, kemiallisesta tai biologisesta tekijästä. Sairauden toteaminen ammattitaudiksi edellyttää sellaista lääketieteellistä tutkimusta, jossa on käytettävissä riittävä tieto työntekijän työolosuhteista sekä työssä olevasta altistuksesta. Ammattitauti todetaan sekä lääketieteellisin että lainsäädännöllisin perustein. Ammattitautien korvausjärjestelmä perustuu työtapaturma- ja ammattitautilakiin 459/2015. Korvausvelvollisuus määräytyy sen työn perusteella, jossa altistuminen on pääasiallisesti tapahtunut.

Suomessa tehtävä työ tulee vakuuttaa lakisääteisesti työtapaturmien ja ammattitautien varalta. Työntekijän kansalaisuudella tai kotipaikalla tai työnantajan kotipaikalla ei ole merkitystä. Yksityisyrittäjä voi vastaavasti vapaaehtoisesti vakuuttaa itsensä työtapaturman ja ammattitaudin varalta lain 188 §:n mukaisesti. Yrittäjän vapaaehtoinen työtapaturmavakuutus on sidottu YEL-vakuutuksen voimassaoloon. Lakisääteinen tapaturmavakuutus on ensisijainen muuhun sosiaaliturvaan nähden.

1.1. Tutkimusprosessin käynnistyminen

Korvausasia tulee vireille, kun vakuutuslaitos on saanut työnantajan tekemän ilmoituksen vahingotapahtumasta. Vahingoittunut voi myös itse saattaa korvausasian vireille tekemällä vakuutusyhtiölle kirjallisen ilmoituksen. Myös julkisen tai yksityisen terveydenhuollon toimintayksikkö voi toimittaa ilmoituksen vakuutusyhtiölle. Tutkimusten tulee perustua työolosuhteisiin perehtyneen lääkärin arvioon. Vakuutusyhtiöllä on oikeus maksusitoumuksella ohjata vahingoittunut valitsemaansa hoitopaikkaan.

1.2. Korvaukset ammattitautiepäilyn yhteydessä

Vakuutusyhtiö korvaa ammattitaudin selvittämisestä aiheutuneet tutkimuskulut sekä potilaan matkakulut julkisella liikennevälineellä joko lähimpään tai maksusitoumuksen mukaiseen hoitopaikkaan. Jos matka on tehty yksityisellä autolla, matkakuluina korvataan vahingoittuneelle puolet Verohallinnon vuosittain vahvistamasta verovapaasta kilometrikorvauksesta. Matkakustannukset korvataan, vaikka sairaus ei osoittautuisikaan korvattavaksi ammattitaudiksi. Kustannukset, jotka ovat

aiheutuneet vahingon selvittämiseksi tarpeellisesta lääkärisikäyännistä sekä lääkärin tekemästä ja määräämästä tutkimuksesta, korvataan, vaikka ammattitautia ei todettaisikaan. Työntekijälle maksetaan tutkimuksen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajalta korvausta ansionmenetyksestä, mikäli kyseessä 38§:n mukainen ammattitautiepäily. Korvausta maksetaan enintään 7 päivältä, jos tutkimuksissa ei todeta ammattitautia. Työnantajalle maksetaan kyseiseltä ajalta korvauksena määrä, jonka työnantaja on maksanut työntekijälle palkkaa kyseiseltä ajalta.

Kelalta voi hakea myös sairausvakuutuspäivärahaa vakuutusyhtiöstä saadulla viivästymistodistuksella siinä vaiheessa, kun tutkimuksissa on todettu, että kyseessä on perusteltu ammattitautiepäily tai ammattitauti. Korvauskäsittely on aloitettava seitsemässä työpäivässä siitä, kun asia on tullut vireille vakuutuslaitokseen. Vakuutuslaitoksen on annettava päätös kuukaudessa, kun kaikki tarpeelliset selvitykset on saatu.

Työterveyshuollon tehtävänä on selvittää ja seurata työssä selviytymistä myös silloin, kun ammattitautia ei todeta. Työterveysneuvottelussa selvitetään, mitä asialle voidaan tehdä työjärjestelyjen avulla. Mikäli se ei onnistu tai ole riittävää, tulee selvittää mahdollisuudet työeläkekuntoutukseen eläkeyhtiön tai Kelan ammatillisen kuntoutuksen piiriin. Jos ammatillinen kuntoutus hylätään, työttömyyskorvauksella voi opiskella työllistymisedellytyksiä kohentavan, tutkintoa täydentävän koulutuksen. Työvoimatoimistosta voi myös saada vajaakuntoisen työolosuhteiden järjestelytukea.

2. Ammattitautikorvaukset

Kun ammattitauti todetaan, toimitaan korvausmenettelyssä samalla tavalla kuin työtapaturman sattuessa. Työtapaturmaa korvattaessa oikeus korvauksiin alkaa työtapaturman sattumispäivästä lukien. Ammattitaudeissa määritellään ilmenemispäivä. Ilmenemishetkenä pidetään sitä päivää, jona vahingoittunut ensimmäisen kerran hakeutui lääkärin tutkittavaksi sittemmin ammattitaudiksi todetun sairauden johdosta, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

Tapaturmavakuutus korvaa ammattitautiin liittyvät tarpeelliset sairaanhoitokulut, lääkkeet ja hoitotarvikkeet, matkakulut edellä mainitun kaavan mukaisesti ja tarpeelliset majoituskulut sekä työkykyä ylläpitävät henkilökohtaiset apuvälineet, lääkinnällisen kuntoutuksen, johon voi kuulua kuntoutusneuvontaa ja kuntoutusohjausta, toiminta- ja työkyvyn ja kuntoutustarpeen arviointia, kuntoutustutkimusta, toimintakyvyn parantamiseen ja ylläpitämiseen tähtäävää terapiaa ja sopeutumisvalmennusta sekä muita kuntoutumista edistäviä toimenpiteitä. Lääkkeet korvataan täysimääräisesti. Lääkkeet maksetaan itse ja haetaan korvausta vakuutuslaitokselta tai pyydetään vakuutusyhtiöltä maksusitoumusta lääkkeiden korvaukseen. Sairaanhoitokulut ja matkakustannukset potilas laskuttaa itse vakuutusyhtiöltä. Korvausta on haettava vuoden kuluessa kustannusten syntymisestä. Määräaika lasketaan aikaisintaan korvausasian vireille tulosta.

Työansionmenetyks korvataan päivärahalla, tapaturmaeläkkeellä tai kuntoutusrahalla. Ansionmenetykskorvaukset ovat veronalaista tuloa. Ilmenemispäivä määrittää korvausten pohjana olevan vuosityöansion. Jos ansiot poikkeavat vähintään 20% vahinkotapahtumaa edeltävän kolmen kalenterivuoden työansioden keskiarvosta (vertailuaika), vuosityöansiona pidetään vertailuajan työansioden ja edeltävän vuoden työansion keskiarvoa. Vertailuajan työansiot otetaan huomioon sen suuruisina kuin ne olisivat ilman niiden määrään vaikuttavia poikkeuksellisia syitä, kuten

perhevapaita, vuorotteluvapaata, varusmies- ja siviilipalvelusta, osa-aikaeläkkeellä oloa, sairauspoissaoloa tai tilapäistä työttömyyttä tai vastaavia näihin rinnastettavia syitä. Ansiotaso voidaan määritellä myös vähimmäisvuosityöansion pohjalta. (Katso tarkemmin TyTAL § 71 - § 79.) Potilaalla saattaa olla myös oikeus erilliseen haittarahaan, mikäli ammattitauti aiheuttaa pysyvää yleistä haittaa.

Ammattitautiin sairastuneella saattaa olla oikeus myös jonkin muun lain mukaisiin korvauksiin, kuten sairausvakuutuskorvauksiin, työeläkkeeseen, kansaneläkkeeseen tai liikennevakuutuskorvauksiin. Muut korvausjärjestelmät maksavat etuuksia vain, jos ne ovat tapaturmakorvauksia suurempia. Tällöin maksetaan tapaturmakorvauksen ylittävä osa.

2.1. Päiväraha

Ammattitautiin sairastuneen päiväraha korvauskausi on vuosi ilmenemispäivästä laskettuna. Sinä aikana olleet sairauslomat korvataan päivärahana. Päivärahaan ei kuitenkaan ole oikeutta, mikäli sairastuneen henkilön työkyky on vähentynyt vähemmän kuin 10%. Sairastuneen tulee olla kykenemätön tekemään työtään vähintään kolmena perättäisenä päivänä sairastumispäivää lukuun ottamatta. Päivärahan suuruus on 1/360 osa ammattitautiin sairastuneen vuosityöansiosta. Mikäli vuosityöansio jää pienemmäksi kuin vähimmäisvuosityöansio, joka on 14 360 euroa korvaukset korotetaan vähimmäisvuosityöansion suuruiseksi. Ensimmäisten neljän viikon sairausajan päiväraha vastaa samalta ajalta maksettua palkkaa. Päivärahat maksetaan yleensä taannehtivasti. Osa päivärahoista tulee maksettavaksi yleensä työnantajalle tai Kelalle jo saatua sairausajan palkkaa tai sairausvakuutuksen päivärahaa vastaan.

1.6.2012 sairausvakuutuslaki ja työterveyshuoltolaki muuttuivat. Työnantajan on ilmoitettava työntekijän sairauspoissaolosta työterveyshuoltoon viimeistään silloin, kun poissaolo on jatkunut kuukauden. Työnantajan on selvitettävä yhdessä työntekijän ja työterveyshuollon kanssa työntekijän mahdollisuudet jatkaa työssä. Jäljellä olevan työkyvyn arvio ja lausunto Kelalle on tehtävä työterveyshuollossa viimeistään, kun sairauspäivärahaa on maksettu enimmäisaikaan laskettavilta 90 arkipäivältä. Sairauspäivärahaa on haettava kahden kuukauden kuluessa poissaolon alkamisesta.

2.2. Tapaturmaeläke

Kun ammattitautiin sairastuneen työkyvyttömyys jatkuu yli vuoden tai lyhyitäkin sairaslomia tulee yli vuoden kuluttua ammattitaudin ilmenemispäivästä lukien, maksetaan ansionmenetykskorvaus tapaturmaeläkkeenä. Tapaturmaeläkepäättös ei tarkoita kuitenkaan sairastuneen siirtymistä työelämästä eläkkeelle, vaan se on ansionmenetykskorvaus, jolla maksetaan eripituisia työkyvyttömyysjaksojen aikaisia ansionmenetyksiä, jotka johtuvat todetusta ammattitaudista. Täysimääräinen tapaturmaeläke on 85 % vuosityöansiosta. Kun tapaturmaeläkettä saava henkilö täyttää 65 vuotta, täysi tapaturmaeläke pienenee 70 % suuruiseksi. Tapaturmaeläke voidaan maksaa myös osatapaturmaeläkkeenä, jolla korvataan ansioiden alenemaa. Päätoimiselle opiskelijalle maksetaan päivärahaa tai tapaturmaeläkettä täyden työkyvyttömyyden mukaan, jos ammattitauti rajoittaa opiskelua.

2.3. Kuntoutusraha

Ammattitautiin sairastuneella on oikeus kuntoutusrahaan ammatillisen kuntoutuksen ajalta. Kuntoutusraha maksetaan päivärahan suuruisena, jos alkamisajankohdasta kulunut alle 1 vuosi tai tapaturmaeläkkeen suuruisena, jos alkamisajankohdasta yli vuosi. Ammatillisen koulutuksen päättymisen jälkeen kuntoutujalla voi olla oikeus saada enintään puoli vuotta kuntoutusrahaa.

2.4. Haittaraha

Haittarahaa maksetaan työntekijälle, jolle aiheutuu pysyvää yleistä haittaa tapaturmasta johtuvasta vammasta tai sairaudesta. Yleisellä haitalla tarkoitetaan tapaturman aiheuttamaa toimintakyvyn alentumista. Toimintakykyä verrataan saman ikäisen terveen henkilön toimintakykyyn. Pysyvä haitta voidaan arvioida aikaisintaan vuoden kuluttua tapaturmasta tai ammattitaudin ilmenemisestä.

Haittarahan suuruus vuodessa määräytyy vamman ja sairauden haittaluokan perusteella 12 820 euron suuruisesta perusmäärästä. Haittarahan suuruuden määrittämistä varten yleistä haittaa aiheuttavat vammat ja sairaudet on luokiteltu 20 haittaluokkaan. Haittarahaa ei tarvitse hakea vaan vakuutusyhtiöllä on velvollisuus selvittää oma-aloitteisesti oikeus haittarahaan ja tehdä siitä päätös. Jollei vakuutusyhtiö ole tehnyt päätöstä, voi potilas kysyä sitä itse myöhemmin.

Haittaraha maksetaan kertakaikkisena haittaluokissa 1-5. Haittaluokissa 6-20 haittaraha maksetaan jatkuvana. Sairaudet, joiden tiedetään lääketieteellisen kokemuksen mukaan pahenevan ja johtavan nopeasti kuolemaan, maksetaan haittaluokka 10 vastaava kertakaikkinen haittaraha.

2.5. Korvauspäätöksistä valittaminen

Korvauspäätöksessä on aina muutoksenhakuohjeet. Mikäli vakuutusyhtiön päätös ei tyydytä, on hyvä ottaa ensin yhteyttä vakuutuslaitokseen. Muutoksenhakueliminä toimivat tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta, vakuutusoikeus ja korkein oikeus, jonne haetaan ensin valituslupa.

Mikäli potilas ei ole tyytyväinen vakuutuslaitoksen päätökseen, siihen voi hakea muutosta tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella viimeistään 30. päivänä sen päivän jälkeen, jona tieto päätöksestä on saatu. Vakuutuslaitoksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Tarkempaa tietoa löytyy osoitteesta Tapaturmavakuutuskeskus www.tvk.fi (Lakisääteinen tapaturmavakuutus).

Potilasasiamieheen voi myös olla yhteydessä, jos on tyytymätön tehtyihin tutkimuksiin.

3. Kun ammattitauti on todettu

Ammattitaudin toteaminen aiheuttaa työhön ja elämään muutoksia, joita joutuu punnitsemaan ottaen huomioon oman elämäntilanteen.

Kun ammattitauti on todettu, potilas ottaa yhteyttä yleensä työterveyshuoltoon ja esimieheen selvittääkseen työtilanteensa, mikäli on työelämässä. Lääkäri arvioi ammattitaudin aiheuttamat työrajoitteet ja ottaa yleensä kantaa, voiko ammattitautiin sairastumisen jälkeen jatkaa entisessä työssä, tarvitaanko työjärjestelyjä tai pystyykö apuvälineiden tai suojautumisen avulla jatkamaan. Mikäli työnantaja ei voi uudelleen sijoittaa henkilöä, voidaan tarvita ammatillista kuntoutusta sopivan ammatin löytymiseksi ja työllistymisen tukemiseksi.

Työterveyshuolto tai terveydenhuoltoalan sosiaalityöntekijät ja kuntoutusohjaajat voivat auttaa ammatillisen kuntoutuksen käynnistämistä koskevilla asioilla esim. kertomalla erilaisista ammatillisen kuntoutuksen vaihtoehdoista ja voivat myös tukea ammatillisen kuntoutuksen käynnistymisprosessissa.

3.1. Ammatillinen kuntoutus

Vakuutuslaitoksen on selvitettävä tarve ammatillisen kuntoutuksen aloittamiseen viimeistään kolmen kuukauden kuluttua työkyvyttömyyden alkamisesta ja sen jälkeen vähintään kolmen kuukauden välein. Potilas on velvollinen myötävaikuttamaan ammatillista kuntoutusta koskevan selvittelyn ja kuntoutustoimenpiteiden toteutumiseen ja menemään viivytyksettä tutkimukseen, johon vakuutuslaitos on velvoittanut.

Tapaturmajärjestelmässä kuntoutuksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla mm. tuetaan kuntoutujan työhön paluuta ja työstä suoriutumista. Ammattitautiin sairastuneella on oikeus saada kuntoutusta, jos hänen työkykynsä tai ansiomahdollisuutensa ovat ammattitaudista johtuen heikentyneet. Ammatillisella kuntoutuksella pyritään saamaan ammattitautiin sairastunut henkilö takaisin hänelle sopivaan ansiotyöhön, joko entiseen tai uuteen ammattiin.

Kuntoutustarvetta arvioidessa otetaan huomioon vahingoittuneen ikä, ammatti, aikaisempi toiminta, koulutus, asumisolosuhteet, sairaudesta aiheutuvat rajoitukset sekä mahdollisuus sijoittua työhön tai ammattiin kuntoutuksen jälkeen. Ammattitautipotilaan kuntoutus voi sisältää mm. kuntoutusneuvontaa ja ohjausta, toiminta- ja työkyvyn sekä kuntoutustarpeen arviointia, kuntoutustutkimusta, terapiaa, sopeutumisvalmennusta, työkokeiluja, työhön valmennusta, työhön tai ammattiin johtavaa koulutusta, elinkeinotukea, apuvälineitä ja laitteita. Kuntoutustarve ja sen tarkoituksenmukaisuus harkitaan kussakin tapauksessa erikseen.

3.2. Kuntoutusprosessin käynnistyminen

Kun potilas saa tiedon ammatillisen kuntoutumisen tarpeesta, tulee hänen olla yhteydessä omaan työnantajaansa sekä työterveyshuoltoon. Ensimmäiseksi yleensä selvitetään oman työnantajan mahdollisuudet tarjota sairauden aiheuttamat rajoitteet

huomioiden sopivaa työtä. Kuntoutusaloitteen voi tehdä myös itse esim. oman työnantajan ja työterveyshuollon, muun terveydenhuollon, sosiaali- tai työvoimaviranomaisen tuella. Kuntoutusasioista voi myös olla yhteydessä omaan vakuutusyhtiöön, kun on saanut päätöksen ammattitaudista.

Käytännön "kuntoutuspolku" alkaa työnantajan ja työterveyshuollon kanssa käydyistä neuvotteluista. Jos uutta työtä tai ammattia tarvitaan, oma työterveyshuolto yleensä auttaa ammatillisen kuntoutuksen suunnittelussa ja käynnistämässä. Suunnittelu kannattaa käynnistää jo silloin, kun ammattitauti on todettu ja hoitava lääkäri on sitä mieltä, ettei olisi terveydellisistä syistä suotavaa jatkaa entisessä työssään. (Katso www.toissaterveena.fi) Lisäksi potilas joutuu ammatilliseen kuntoutukseen lähtiessään huomioimaan oman elämäntilanteensa, omat voimavaransa ja toisaalta sosiaaliset sitoumuksensa (perhetilanteensa, taloudellisen liikkumamahdollisuutensa, asuinpaikkansa sijainnin, ym.). Itseään ei kannata sanoa irti ennen kuin ammattitautiasia, työssä jatkaminen tai ammatillinen kuntoutus on varmistunut. Työnantajalla ei yleensä ole oikeutta irtisanoa työntekijää tämän sairauden, vamman tai tapaturman johdosta, ellei työntekijän työkyky ole sairauden vuoksi vähentynyt olennaisesti ja pitkäaikaisesti. (Katso työsopimuslaki, www.finlex.fi)

Potilas on itse paras asiantuntija omassa kuntoutumisprosessissaan, joten omaa aktiivisuutta tarvitaan sopivan ammattialan löytämiseksi. Tapaturmavakuutus korvaa kuntoutuskustannukset normistonsa mukaisesti ja maksaa kuntoutus selvittelyn ja kuntoutuksen ajalta yleensä kuntoutusrahaa, joka vastaa päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, mikäli ammatillinen kuntoutus on hyväksytty vakuutusyhtiön puolelta.

3.3. Kuntoutuksen jälkeen

Kuntoutus selvittelyt ja -ratkaisut ovat aina yksilöllisiä, joihin vaikuttavat kuntoutujan tarpeiden lisäksi monet muut yhteiskunnalliset tekijät, kuten esim. työssäkäyntialueen työllisyystilanne, kouluttautumismahdollisuudet ym.

Jos kuntoutusedellytyksiä ei todeta, tai koulutuksen jälkeen kuntoutuja / ammattitautipotilas ei saa työtä, ilmoittautuu hän työ- ja elinkeinotoimistoon työnhakijaksi. Hänellä voi olla ammattitaudin aiheuttama työrajoite, mutta hänellä on arvioitu olevan riittävästi työkykyä jäljellä.

Kuntoutustarpeen arvioinnin jälkeen voidaan ehdottaa myös eläkeratkaisua. Tällöin voi myös ammattitautikorvausten lisäksi hakea esim. työkyvyttömyyseläkettä tai osittaista työttömyyskorvausta.

4. Lisätietoa ammattitautiasioissa

Mikäli haluaa lisätietoa ammattitaudin korvauksiin liittyvistä asioista, kannattaa ottaa yhteys omaan vakuutusyhtiöön. Ammattitautipäätöksessä on yleensä korvausasiaa viimeksi käsitelleen virkailijan yhteystiedot.

Lisäksi korvaus- ja valitusasioissa neuvovat esim. potilasasiamiehet, terveydenhuollon sosiaalityöntekijät, luottamusmiehet/ammattiliitot ja potilasjärjestöt. Myös Kela ja

työeläkelaitokset antavat neuvoja omaan toimialaansa kuuluvista asioista. Työsuhteeseen liittyvissä asioissa otetaan yhteys esimieheen, työpaikan luottamusmieheen, ammattiliittoihin tai esim. työsuojelupiiriin.

Mikäli haluaa lisätietoja kuntoutuksesta, otetaan yhteys esim. työterveyshuoltoon tai terveydenhuollon sosiaalityöntekijään tai kuntoutusohjaajaan, tai omaan vakuutusyhtiöön. Työterveyslaitoksella tutkimusjakson aikana voi varata ajan työterveyslaitoksen sosiaalityöntekijältä, mikäli haluaa saada lisätietoa kuntoutusasioista tai sosiaaliturvasta.

5. Tärkeitä yhteystietoja

Vakuutusyhtiöt ja eläkeyhtiöt

www.toissaterveena.fi

www.tvk.fi Tapaturmavakuutuskeskus/ Lakisääteinen tapaturmavakuutus

www.tela.fi (Työeläkevakuuttajat TELA ry)

www.tapaturmalautakunta.fi Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta

www.finlex.fi Valtion säädöstietopankki - ajantasainen lainsäädäntö

www.te-palvelut.fi Työvoimatoimistot ja ammatinvalinnanohjaus

www.oppisopimus.net Oppisopimuskoulutus

www.opintopolku.fi

www.kela.fi Kelan etuuksista tietoa

www.heli.fi Hengitysliitto Heli - tietoa kuntoutuksesta, paikallisyhdistyksistä ja niiden toiminnasta, sisäilmasta, asbestipotilaiden kuntoremontista ja hengityssairaahan sosiaaliturvasta (julkaisut/oppaat/muut oppaat ja materiaalit).

www.allergia.fi Allergia ja astma-liitto tietoa allergioista ja kuntoutuksesta

www.fine.fi Vakuutus- ja rahoitusneuvonta

www.etk.fi Eläketurvakeskus